

Gevorkte botten, werktuigen of hertevraat?

Paul Sondaar

Instituut voor Aardwetenschappen, Utrecht

In 1969 verscheen één artikel van Kuss: Die paläolithische osteokeratische "Kultur" der Insel Kreta.

In dit artikel beschreef Kuss gevorkte middenvoetsbeenderen en geweien van het eilandhert van Kreta en beschouwde deze als werktuigen van een primitieve mens. Gezien de veronderstelde ouderdom van de herte fossielen werd zelfs in de richting van een *Australopithecus* gedacht.

In 1971 begonnen John de Vos, Hans Brinkerink en ik ons werk op Kreta. We vonden vele nieuwe vindplaatsen met fossielen van het eilandhert en ook de "vorkjes" van bot en gewei. Dat het werktuigen zouden zijn wilde er bij ons om verschillende redenen niet in, maar wat dan? Een moeilijk wetenschappelijk probleem.

Je had geen afdoende argumenten om het verhaal van Kuss te ontzenuwen maar je was er van overtuigd dat het niet klopte. In zo'n geval hoop je dat je door toekomstige vondsten het probleem kan oplossen en de oplossing kwam sneller dan ik verwachtte.

In 1972 bezocht ik mijn vriend Tony Sutcliffe in het British Museum. Hij vertelde dat hij in Lapland was geweest en merkwaardig "gevorkte" botten had gevonden van recente rendieren. Hij had aan werktuigen gedacht maar was direct uit deze droom geholpen. "Vraat door rendieren" wist de lokale bevolking hem te vertellen. Hij liet mij de rendierbotten zien en vervolgde "waar ik nu

op zit te wachten is dat ik één publikatie vind van iemand die zulk soort "vorkjes" beschreven heeft als werktuig".

Een schok ging door mij heen toen ik het vorkje van rendierbot zag en ik zei direct "Tony I can help you" en wees hem op de publicatie van Kuss en zond hem later ons materiaal uit Kreta, wat hij ook publiceerde. Ik was ook geholpen want het probleem van de eilandmens van Kreta was nu opgelost: alleen maar hertevraat.

Toen ik van Londen terugreisde naar Holland kocht ik een aflevering van het tijdschrift "Country life" en toevallig stond daar een stuk in over edelherten in Schotland. Iemand had afgesneden poten gevonden van deze dieren en had gedacht aan stropers en was naar de rentmeester gegaan. Die had gelachen en zei "Dat heb ik gedaan. Wij laten de poten altijd achter van dode herten want daar kauwen herten aan wat noodzakelijk is als aanvulling op hun voedsel."

Het artikel van Antje Justus en Elaine Turner geeft een goed overzicht over de wetenschappelijke discussie rond de "vorkjes" van bot.

De vorm van de vork van het middenvoetsbeen van het paard valt een beetje buiten de hertevorkjes, maar wordt door hen toch voorlopig beschouwd als een voorbeeld van ungulate chewing. Welke unguaten laten zij in het midden.